

FRISKOLER SKRUE R OP FOR PROFILERINGEN

De frie grundskoler skal turde holde fast i deres ideologiske grundlag, når de profilerer sig. Og trods den aktuelle vækst skal de forblive nicheskoler, der udgør et reelt alternativ. Ellers risikerer de at blive til privatbetalte folkeskoler.

Af MALENE FENGER-GRØNDAHL OG
CAMILLA MEHLSSEN

Muslimske skoler. Steinerskoler. Grundtvig-koldske skoler. Lilleskoler. Scientology-skoler. Det skorter ikke på udbuddet af frie grundskoler, der tilbyder et alternativ til den almindelige folkeskole. Og stadigt flere forældre vælger et alternativ til deres barn.

Omkring 15 % af de danske elever går i frie skoler, og meget tyder på, at flere vil komme til. I hvert fald har andelen af elever i frie skoler været stigende siden skoleåret 2007-2008 – og faldende i folkeskolen. Siden år 2000 har antallet af folkeskoler ifølge Børne- og Undervisningsministeriet ikke været lavere, end det er i dag, og der har omvendt aldrig været flere frie skoler.

Tilsyneladende skader det ikke at have en klar profil i skolelandskabet anno 2012. Formand for Dansk Friskoleforening, Ebbe Lilliendal, er ikke i tvivl om, at de frie skoler har et produkt på hylderne, som mange forældre gerne vil købe.

”Det ligger i friskoletraditionen, at vi er bevidste om vores grundlag, og jeg tror, at vi vil se, at friskolerne i fremtiden vil blive endnu klarere i deres profiler, sådan som vi også ser det med mange folkeskoler,” siger Ebbe Lilliendal.

Varen sælger ikke sig selv

De frie skoler har altid lanceret sig med et

»Det ligger i friskoletraditionen, at vi er bevidste om vores grundlag, og jeg tror, at vi vil se, at **friskolerne i fremtiden vil blive endnu klarere i deres profiler**, sådan som vi også ser det med mange folkeskoler.«

Ebbe Lilliendal,
formand for Dansk Friskoleforening

alternativt værdisæt og markedsført sig med en særlig profil, men alligevel bliver der i disse år satset mere på profileringen. Ebbe Lilliendal oplyser, at Dansk Friskoleforening er i gang med at skrue et kursus sammen, som skal ruste skolerne til at kommunikere deres grundlag klarere til omverdenen.

”Ingen varer sælger sig selv, og friskolerne må profilere sig med klare budskaber i et klart sprog. Hvis en købmandsforretning ikke har det på hylderne, som folk vil have, må den lukke. Det samme gælder friskolerne. Hvis vi ikke kan tilbyde folk noget, de vil have, må skolerne lukke, og det nytter ikke noget at lokke folk indenfor ved at lade som om, vi er noget andet, end vi er,” siger Ebbe Lilliendal.

Laust Riis-Søndergaard, seminarielærer på Den frie Lærerskole i Ollerup og tilknyttet Nationalt Videncenter for Frie Skoler, påpeger, at en del friskoler begynder at gøre det, som høj- og efterskoler har gjort de seneste årtier: De profilerer sig på bestemte fag. ”Det er fx tydeligt blandt friskolerne på Fyn, hvor et væld af skoler kæmper om de samme elever. De gør meget ud af at vise, hvordan de adskiller sig fra de øvrige ved fx at tilbyde idræt eller kreative fag,” siger han.

Laust Riis-Søndergaard tilføjer, at det ligger naturligt i forlængelse af grundtanken i det frie skolesyn, at man artikulerer sig og giver klare svar på samfundets spørgsmål. ”Det er kun rimeligt, at friskolerne skal profilere sig og forklare deres eksistensberettigelse i et nutidigt og klart sprog,” siger han.

I trit med tiden

Når friskolerne skrue r op for profileringen og eksempelvis markedsfører sig på bestemte fag, hvad sker der så med det ideologiske grundlag? Er der risiko for, at det smuldrer, og det hele kommer til at handle om at følge tidsånden og tilbyde de fag, som forældre og elever er interesserede i?

Til dels, mener Laust Riis-Søndergaard. ”På den ene side er der en mangfoldighed af spændende friskoler fordelt over hele landet. På den anden side kan jeg også få øje på en vis forskelsløshed, som bekymrer mig. For én ting er, hvilke fag man lægger vægt på. Noget andet er, om man rent faktisk fastholder et anderledes skole- og menneskesyn end i folkeskolen >

FLUGTEN TIL FRISKOLER

Muslimske skoler er blandt de friskoler, der samlet set har størst fremgang. På tre år er antallet af elever i muslimske skoler steget med 25 %.

og sørger for, at det afspejler sig i den pædagogiske praksis, i hele måden at være sammen på og lave skole på. Der ser jeg helt klart en risiko for, at profileringen på bestemte fag kan smitte af indadtil og udvande skolernes filosofiske og ideologiske grundlag,” siger han.

Laust Riis-Søndergaard mener, at en del friskoler er forsigtige med at melde klart ud med ideologiske begreber, som kan afskrække nye målgrupper. ”En del skoler dæmper deres holdningsmæssige grundlag udadtil. Men efter min mening bør de gøre det modsatte: definere deres kernegrundlag klart og bygge resten op derfra. Men selvfølgelig på en måde, som almindelige mennesker kan forstå. På den måde kan de være i trit med tiden og samtidig repræsentere en attraktiv modkultur,” siger han.

Hvor alternativ?

Steinerskolerne er en type af de frie skoler, som gør meget ud af at markere sig som et unikt alternativ. Som man kan læse på hjemmesiden for Steinerskolen i København: ”Vores skole er båret af en unik og gennemprøvet pædagogik, som bunder i respekt for børnenes behov.”

Steinerskolernes elever, forældre og skolefolk er bevidste om skolernes såkaldte antroposofiske grundlag, og de står fast på det både i undervisningen og i deres kommunikation med omverdenen. Det fortæller Niels Rosendal Jensen, lektor i pædagogisk sociologi ved Aarhus Universitet. Han har beskæftiget sig med Steinerskolernes filosofi og praksis i en årrække og er i øjeblikket ved at lægge sidste hånd på en rapport om Steinerskolernes overbygningsdel. Et af Steinerskolernes særlige træk er, at de baserer sig på eksamens- og prøvefri undervisning.

”Skolefolkene er bevidste om deres grundlag og stolte af det. De profilerer sig meget klart på at være et alternativ til både folkeskolen og de andre frie grundskoler, og generelt er

»Steinerskolerne profilerer sig meget klart på at være et alternativ til både folkeskolen og de andre frie grundskoler, og generelt er tidligere elever glade for at være en del af det særlige fællesskab, som nuværende og tidligere Steinerskole-elever har både på nationalt og internationalt plan.«

Lektor **Niels Rosendal**

tidligere elever glade for at være en del af det særlige fællesskab, som nuværende og tidligere Steinerskole-elever har både på nationalt og internationalt plan,” siger Niels Rosendal Jensen.

Spørgsmålet er, hvor alternativ man som friskole kan tillade sig at være i dag? Er det et holdbart konkurrenceparameter at satse på at være eksamensfri skole? Niels Rosendal Jensen vurderer, at Steinerskolerne er traditionsbevidste og kan tillade sig at være det, fordi der findes en ’stamme’ af Steinerskole-folk, som man rekrutterer nye elever fra.

”Derudover er der en ’blød karamelrand’ af forældre og elever, som har valgt skolen til, fordi barnet fx havde svært ved at finde sig tilpas i folkeskolen. Nogle af disse forældre flytter børnene over på en folkeskole igen, når

de nærmer sig afslutningen på grundskolen, fordi de er bekymrede for, om det kan give børnene problemer, at de ingen eksamenspapirer får med sig fra Steinerskolen,” siger han, men påpeger samtidig, at det generelt ikke er et problem for Steinerskole-eleverne at få vurderet og godkendt deres såkaldte vidnesbyrd, som er den afsluttende opgave, de laver i 12. klasse.

Friskolen er ikke den fælles skole

Der findes ingen landsdækkende undersøgelser af, hvad der får forældre til at vælge privatter eller friskoler frem for folkeskoler, men nye undersøgelser fra Anvendt Kommunal Forskning har dog påvist, at især ressourcestærke forældre fravælger folkeskoler, hvor over en tredjedel af eleverne har anden etnisk baggrund end dansk. Et stigende antal forældre med etnisk minoritetsbaggrund vælger også at sætte deres børn i fri- og privatskoler. Især muslimske friskoler oplever en stigning i antallet af elever: På tre år er antallet af elever steget med 25 % og er nu oppe på næsten 4.000.

Hvis friskolerne er i så kraftig vækst, så er spørgsmålet, om størstedelen af landets elever vil søge mod friskolerne i fremtiden? Det mener formanden for Dansk Friskoleforening, Ebbe Lilliendal, dog ikke. Selv om der åbner en del friskoler i de områder, hvor folkeskoler lukker, har Dansk Friskoleforening ingen ambitioner om at ekspandere voldsomt i elevtal. ”Vi skal være et godt alternativ til en god folkeskole. I dag har vi ca. 15 % af eleverne på landsplan, og de vælger primært vores skoler til, fordi vi kan noget andet end folkeskolen. Hvis vi når op på 20-25 % af eleverne, begynder vi at ligne en privatbetalt folkeskole. Det ønsker vi ikke, for så vil politikerne formodentlig indskrænke vores frihed til at lave skole på en anden måde end folkeskolen,” siger Ebbe Lilliendal. ■

FAKTA OM FRIE GRUNDSKOLER

Frie grundskoler er et alternativ til folkeskolen og dækker over mange forskellige typer af skoler, fx friskole, privatskole og lilleskole. Grundlovens §76 fastslår, at vi i Danmark har 10 års

undervisningspligt og ikke skolepligt. Det betyder, at forældre i Danmark er frie til at vælge et alternativ til folkeskolen. Ofte opstår en friskole på baggrund af et forældreinitiativ.

Der findes 526 frie grundskoler – friskoler og privatskoler – i Danmark med i alt ca. 96.000 elever. Det svarer til **ca. 15 %** af eleverne i grundskolen.

Klassekvotienten er lavere på frie grundskoler end i folkeskolen; i skoleåret 2009/2010 var der i gennemsnit 15,6 elever i en normalklasse på friskolerne.

Som følge af kommunalreformen er en del folkeskoler blevet lukket, og en stor andel af dem er genopstået som friskoler.

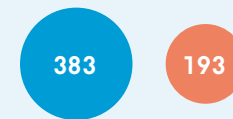
Omkring halvdelen af landets friskoler, 261, er organiseret i Dansk Friskoleforening.

På tre år er antallet af elever i muslimske skoler steget med 25 % og er nu oppe på næsten 4000.

Også Foreningen af Kristne Friskoler (FKF) oplever stigning i elevtallet. Siden 2005

er det steget med 15 % til nu ca. 6.650 elever.

Den gennemsnitlige skolestørrelse i folkeskolen er på 383 elever.

på private grundskoler er den 193.

Kilder: www.uvm.dk og www.friskoler.dk